

Tajemnica zaczarowanego worka, czyli jak prowadzimy zajęcia warsztatowe z dziećmi w Pracowni Językowej

Małgorzata Klein, Agata Skowrya

Jak stworzyć odpowiednie środowisko dla efektywnego rozwoju językowego najmłodszych? Oto sprawdzone rozwiązania i metody lektorów Pracowni Językowej, pomysłodawców świetlicy językowej *Happy School Kids*.

happy
school kids

Pracownia Językowa od pięciu lat organizuje zajęcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych. W tym artykule pragniemy podzielić się rozwiązaniami, jakie opracowaliśmy, aby stworzyć jak najlepsze warunki do rozwoju językowego naszych najmłodszych uczniów – przedszkolaków. Z myślą o nich stworzyliśmy w Pracowni Językowej przyjazne środowisko świetlicy językowej. Do pomocy przy projektowaniu pomieszczenia świetlicy zaprosiliśmy jej przyszłych użytkowników. Wraz z dziećmi wybieraliśmy kolor ścian, rodzaje sprzętu (jak się okazało, ogromne kolorowe pufy są obowiązkowe) i sposób ustawienia mebli w sali. Wśród nieco starszych uczniów ogłosiliśmy konkurs na nazwę i logo świetlicy. Dlatego właśnie świetlica nosi nazwę *Happy School Kids*, a jej logo wygląda następująco:

Pracownia Językowa

W ten sposób powstało miejsce, które dzieci bezbłędnie rozpoznają jako swoje królestwo i nawet podczas pierwszej wizyty w lokalu Pracowni, od razu odnajdują „swoją” salę.

W świetlicy językowej *Happy School Kids* dzieci mogą znaleźć się w świecie języka angielskiego, ucząc się i bawiąc podczas półkolonii letnich i zimowych oraz organizowanych w trakcie semestru zajęć warsztatowych. Taka formuła wymaga od nauczyciela znacznego wysiłku włożonego w przygotowanie zajęć, ponieważ nie istnieje droga na skróty do zorganizowania efektywnych i ciekawych spotkań z najmłodszymi. Dzieci potrafią jedynie na chwilę skupić swoją uwagę, więc proponowane zabawy muszą być zróżnicowane i angażować wszystkich uczestników zajęć. Użycie zaczarowanego worka zapewnia skupienie uwagi dzieci od początku zajęć, wzbudzając ich ciekawość i chęć przyłączenia się do proponowanych aktywności. Wkładamy do niego przedmiot, wokół którego skupiają się zajęcia. Przykładowo, najważniejszym przedmiotem umieszczonym w worku może być ilustrowana książeczka dla dzieci. Wybór książek jest bardzo duży, są to głównie utwory należące do brytyjskiej lub amerykańskiej literatury dziecięcej. Wśród tytułów wykorzystywanych w Pracowni znajdują się m.in.: *Brown bear, brown bear, what do you see?* (E. Carle), *The Very Hungry Caterpillar* (E. Carle), *Winnie the Witch* (V. Thomas i K. Paul), *Winnie in Winter* (V. Thomas i K. Paul), *Little Beauty* (A. Browne), *Pardon? Said the Giraffe* (C. West), *The Ravenous Beast* (N. Sharkey), *Jerry's Trousers* (N. Boswall and D. Mellings), *Alphabet Ice Cream* (N. Sharratt, S. Heap).

Kluczowym momentem zajęć jest przedstawienie dzieciom treści utworu: nauczyciel czyta opowiadanie, pokazuje ilustracje, wskazuje w trakcie lektury na odpowiednie elementy obrazków. Dobrym pomysłem wydaje się również przygotowanie dodatkowych ilustracji, figurek, kart obrazkowych dotyczących treści utworu lub przedstawiających określone słownictwo, na którym nauczyciel chce się skupić podczas zajęć. Prowadzący umieszcza je w zaczarowanym worku, dzieci kolejno wyciągają obrazki, pokazują kolegom, zostawiają je przy sobie i stają się „odpowiedzialne” za daną ilustrację. Nauczyciel czyta treść utworu i prosi o podniesienie określonego obrazka w momencie, gdy dziecko usłyszy nazwę przedmiotu pokazanego na rysunku. Takie aktywne włączenie najmłodszych do wspólnego czytania powoduje, że bardzo szybko zapamiętują one słowa, które występują na ilustracjach otrzymanych od nauczyciela. Wybór wprowadzanego słownictwa (i związany z nim wybór danego utworu literackiego) jest dostosowany do semestralnego programu zajęć. Nowe zwroty i wyrazy są utrwalane w trakcie licznych zabaw z użyciem kart obrazkowych i pacynek. Dzieci mają do dyspozycji teatrzyk kukielkowy, odgrywają scenki, wykorzystując rekwizyty przygotowane tematycznie do danej historii. Mimo że dzieci w czasie odgrywania scenek posługują się głównie językiem polskim, to nauczyciel ma okazję zaobserwować, w jakim stopniu rozumiały czytaną historię, oraz jakiego słownictwa w języku angielskim używają.

Kolejnym bardzo ważnym elementem zajęć z małymi uczniami w pracowni jest wykorzystanie aktywności ruchowych, tanecznych i muzycznych, opartych na metodzie reagowania całym ciałem (ang. *Total Physical Response*). Łączą się one zazwyczaj tematycznie z omawianym utworem literackim lub słownictwem używanym podczas zajęć. Stanowią one również nieodzowną część rozgrzewki językowej na początku zajęć. Niezbędnymi rekwizytami podczas tego rodzaju zabaw są piłki różnych rozmiarów, sznurki, szarfy, chusta do zasłaniania oczu, różne rodzaje instrumentów muzycznych, np. tamburyn, dzwonki, marakasy, ksylofon, instrumenty wykonane przez uczestników zajęć. Dzieci mogą je wyjmować z zaczarowanego worka, próbować odgadnąć, czym jest dany przedmiot, dotykając go przez worek, potrząsając nim. Aktywności ruchowe są bardzo proste. Są to często zabawy, które dzieci poznały w przedszkolu. Wśród wykorzystywanych pojawiają się m.in.:

- Zabawy typu: *Chodzi lisek koło drogi*, opierające się na znanych wszystkim zasadach, z tym że w przypadku zajęć w pracowni wykorzystywane są różne znane dziecięce

Włączenie najmłodszych do wspólnego czytania powoduje, że bardzo szybko zapamiętują one słowa, które występują na ilustracjach otrzymanych od nauczyciela.

piosenki w języku angielskim lub utwory wymyślone przez nauczyciela, np.: podczas poznawania nazw kolorów dzieci śpiewają piosenkę *I can sing a rainbow*. Aby ułatwić im zapamiętanie nazw barw pojawiających się kolejno w piosence, nauczyciel kładzie przed nimi narysowaną tęczę z kolorami ułożonymi w tej samej kolejności co w utworze. Dzieci śpiewają i dotykają odpowiedniego koloru;

- Zabawy z piłką, które stanowią wspaniałą okazję do powtórzenia słownictwa i osłuchania się z nim. Zadaniem dzieci jest złapanie piłki rzuconej przez nauczyciela. Prowadzący podczas rzucania jej wymawia poznane słowa. Umawia się z dziećmi, że nie wolno złapać piłki, gdy usłyszysz się ustalony wcześniej wyraz;
- Zabawa w wyspy – nauczyciel rozkłada na podłodze szarfy-wyspy w ilości o jeden mniejszej niż liczba dzieci. Dzieci „pływają” (spacerują) wokół wysp. Na umówiony sygnał wskazują do szarf. Dziecko, które nie zdąży znaleźć swojej wyspy, musi nazwać przedmiot na ilustracji, powtórzyć za nauczycielem słowo w języku angielskim lub wskazać nazwany przez nauczyciela przedmiot;
- Zabawy ze sznurkiem – nauczyciel rozkłada sznurek, układa obrazki (*flashcards*) po obu jego stronach. Następnie prosi dzieci o przeskakowanie na właściwą stronę, gdy usłyszają dane słowo;
- Zabawy typu: *Raz, dwa, trzy, Baba Jaga patrzy*. Treść rymowanki zależy od tematu zajęć, np.: *One, two, three, here's the Witch. One, two, three, please, stay still. Red, blue, green, please touch me.*

Spotkania nie mogą obyć się bez zajęć plastycznych, które stanowią jedną z ulubionych aktywności dzieci. Uczestnicy zabaw wykonują prace plastyczne, utrwalając poznane na zajęciach słownictwo. Czasami tworzą wspólną pracę wraz

z innymi dziećmi i nauczycielem, lecz zazwyczaj wybierają pracę samodzielną. Wiąże się to z pewnością z tym, że mogą zabrać do domu „dzieła” stworzone indywidualnie. Nauczyciel podsuwa dzieciom pomysły na wykonanie pracy plastycznej, pozwala korzystać z różnorodnych przyborów i materiałów: cekinów, piór, gałązek, liści, kwiatów, naklejek. Organizuje dostęp do papieru różnego rodzaju i o różnej fakturze. Dzieci mogą dowolnie korzystać z nożyczek, farb, plasteliny, gliny. Nauczyciel pomaga im przy wykonywaniu wybranych czynności, jeżeli o to poproszą (używając zdania *Help me, please*). Prowadzący nie narzuca dziecku sposobu wykonania pracy plastycznej, nie ocenia, dzięki czemu czuje się ono bardzo swobodnie, jest nieskrępowane. Podczas wykonywania prac nauczyciel utrwała poznane na zajęciach słownictwo, śpiewa z dziećmi znane im piosenki, komunikuje się z nimi w języku angielskim. To sprawia, że już po kilku spotkaniach dzieci zaczynają używać słów, wyrażeń, nawet pełnych zdań (ang. *chunks of language*) dotyczących czynności plastycznych, które wykonują, wplatają słownictwo w języku angielskim podczas rozmów z innymi dziećmi. Oprócz zajęć plastycznych, dzieci mają również czas na zabawę klockami: budują farmę dla zwierząt, domy dla bohaterów książek. W tym czasie nauczyciel ma okazję powtórzyć z każdym dzieckiem poznane słownictwo. Przysłuchuje się również, jakich angielskich słów dzieci używają między sobą podczas zabawy.

Jedną z ostatnich nowości w Pracowni Językowej jest aktywne włączenie dzieci w przeprowadzanie prostych doświadczeń i eksperymentów związanych z tematyką zajęć: mieszanie barw w mleku za pomocą płynu do naczyń (tzw. kolorowy wir), tworzenie burzy w butelce, kolorowanie białych kwiatów za pomocą barwników, mieszanie różnych „magicznych” substancji, tworzenie śniegu z mąki ziemniaczanej i wody itd. Dzieci znajdują składniki potrzebne do przeprowadzenia doświadczenia w zaczarowanym worku, co potęguje ich ciekawość. Maluchy nie tylko obserwują doświadczenia, ale również biorą w nich aktywny udział.

W czasie zajęć nauczyciel wykorzystuje także krótkie (zazwyczaj około 5-minutowe) bajki, filmy w języku angielskim, w których pojawia się poznane słownictwo. Jest to bardzo dobry moment na wyciszenie dzieci, odpoczynek po różnorodnych zabawach. Ten rodzaj aktywności pojawia się zazwyczaj na końcu zajęć: dzieci oglądają film, podnoszą rękę, gdy usłyszają znane słowo (nazwę koloru, zwierzęcia, wyrażenie itd.). Jednocześnie, włączenie filmu jest dla nich sygnałem, że zajęcia dobiegają końca, że zaraz spotkają się z rodzicami.

Obecność osoby, która wymusza komunikację w języku obcym, jest nie do przecenienia dla rozwoju językowego dzieci. Dzięki aktywnościom, w których rolę nauczyciela spełnia *native speaker* oswajają się one z rodzimym akcentem danego kraju anglojęzycznego.

Minimalny czas trwania zajęć warsztatowych organizowanych w semestrze to 90 minut. Dzięki starannemu przygotowaniu aktywności, często zdarza się, że po zakończonych zajęciach dzieci nie chcą opuścić świetlicy. Ważnym czynnikiem ograniczającym zmęczenie maluchów jest prowadzenie zajęć warsztatowych w małych grupach (do 8 osób).

Zajęcia organizowane w ramach półkolonii trwają od godziny 8 do 17 i są podzielone na bloki. Tu również jeden opiekun przypada na około 8 osób. W pierwszym bloku nacisk położony jest na naukę przez zabawę: po omówieniu tematu dnia, nauczyciel za pomocą zabaw wprowadza i utrwała słownictwo i przydatne wyrażenia. Drugi blok to realizacja projektu grupowego związanego z tematem dnia i prezentacja rezultatów. Trzeci blok skupia się na ćwiczeniu rozumienia ze słuchu (np. oglądanie fragmentu bajki, filmu), co jest również okazją na wyciszenie po posiłku. Wreszcie czwarty blok to powtórzenie treści zrealizowanych w czasie dnia i zabawy odprężające na zakończenie zajęć. W środku dnia przewidziany jest posiłek oraz gry i zabawy na powietrzu. W tej części dnia grupie towarzyszy często *native speaker*.

Obecność osoby, która wymusza komunikację w języku obcym, jest nie do przecenienia dla rozwoju językowego dzieci. Dzięki aktywnościom, w których rolę nauczyciela spełnia *native speaker*, nie tylko oswajają się one z rodzimym akcentem danego kraju anglojęzycznego, ale również są w podobnej sytuacji, w jakiej znajdują się podczas wyjazdów

zagranicznych: muszą porozumieć się z osobą, która nie posługuje się językiem polskim. Powoduje to stymulowanie naturalnej wypowiedzi ustnej, przełamywanie blokady językowej i utrwalanie odruchu używania języka angielskiego w czasie zajęć. Trzeba uważać na element frustracji, jaki może pojawić się, kiedy bariera komunikacyjna dla małego ucznia jest zbyt duża. Konieczne jest uwrażliwienie *native speaker* na zwrócenie szczególnej uwagi na takie momenty i odpowiednie zareagowanie, najlepiej w formie zgłoszenia się z danym uczniem do polskiego nauczyciela.

Połączenie różnego rodzaju zajęć sprawia, że każdy maluch znajduje aktywność, która sprawia mu przyjemność. Dzieci szybko przyswajają słownictwo tematyczne, a także uczą się budowania pełnych zdań, których używają w różnych sytuacjach w pracowni. Obcowanie z literaturą sprawia również, że dzieci zapamiętują zwroty pojawiające się w utworach literackich. Poza tym kształtują w sobie zamiłowanie i szacunek do książek. Ich bardzo emocjonalne podejście do historii czytanych w języku angielskim bywa czasami zaskakujące i jest dowodem na to, że rozumieją przebieg wydarzeń w nich przedstawionych.

Obserwowanie doskonałych rezultatów wśród najmłodszych sprawia, że wkładamy coraz większy wysiłek w przygotowanie zajęć, które są przyjemnością zarówno dla rozradowanych uczniów, jak i dla usatysfakcjonowanych nauczycieli.

Bibliografia

- Elis, G., Brewster, J. (2014) *Tell it Again! The Storytelling Handbook for Primary English Language Teachers*. British Council.
- Moon, J. (2006) *Children Learning English*. Macmillan.
- Reilly, V., Ward, S. M. (1997) *Very Young Learners*, seria *Resource Books for Teachers*. Oxford University Press.

Małgorzata Klein

Właścicielka Pracowni Językowej, z wykształcenia romanistka i ekonomistka, z zawodu nauczycielka języka francuskiego i angielskiego. W pracy naukowej bada wpływ poziomu wykształcenia na rozwój społeczno-ekonomiczny krajów rozwijających się.

Agata Skowrya

Nauczycielka języka francuskiego i angielskiego w Pracowni Językowej. Prowadzi zajęcia warsztatowe z języka angielskiego dla dzieci w wieku przedszkolnym. Interesują ją zagadnienia z zakresu metodyki nauczania języków obcych w grupach przedszkolnych.